

21 ERILAISTA ALUEVAALIA

Äänestysaktiivisuus ja valitut vuoden 2022 aluevaaleissa

Tässä raportissa tarkastellaan äänestysaktiivisuutta ja aluevaaleissa 2022 valittujen taustoja, etenkin niiden, jotka ovat kuntien luottamushenkilöitä joko valtuuston jäsenenä tai puheenjohtajana.

Tässä analyysissä keskitytään seuraaviin kysymyksiin: Miten äänestysaktiivisuus vaihteli hyvinvointialueilla ja kunnissa? Valittiinko jokaisesta kunnasta henkilö aluevaltuustoon? Kuinka paljon aluevaltuutetuissa on kuntapäättäjiä? Onko hyvinvointialueen valtuustossa tasapuolisesti sekä miehiä että naisia? Miten aluevaltuutettujen puolue-, ikä- ja sukupuolijakauma eroaa kunnanvaltuustoista 2021? Poikkeavatko aluevaltuustoon valittujen kunnanvaltuutettujen profiilit kaikista aluevaaliehdokkaista?

Sisällys

- 1 Aluevaaliosallistuminen hyvinvointialueilla ja kunnissa
- 2 Yleiskuva aluevaltuustoehdokkaista ja valituista
- 3 Kunnanvaltuutetut ja kuntapuheenjohtajat ehdokkaina ja valittuina
- 4 Aluevaltuutettujen taustat
- 5 Keskeiset tulokset tiiviisti

1 Aluevaaliosallistuminen hyvinvointialueilla ja kunnissa

Suomen ensimmäiset aluevaalit järjestettiin tammikuussa 2022. Vaaleissa valittiin aluevaltuutetut 21 hyvinvointialueen aluevaltuustoon. Vaalit järjestettiin koko maassa Helsinkiä ja Ahvenanmaata lukuun ottamatta.

1.1 Aluevaaleissa äänesti 47,5 % äänioikeutetuista

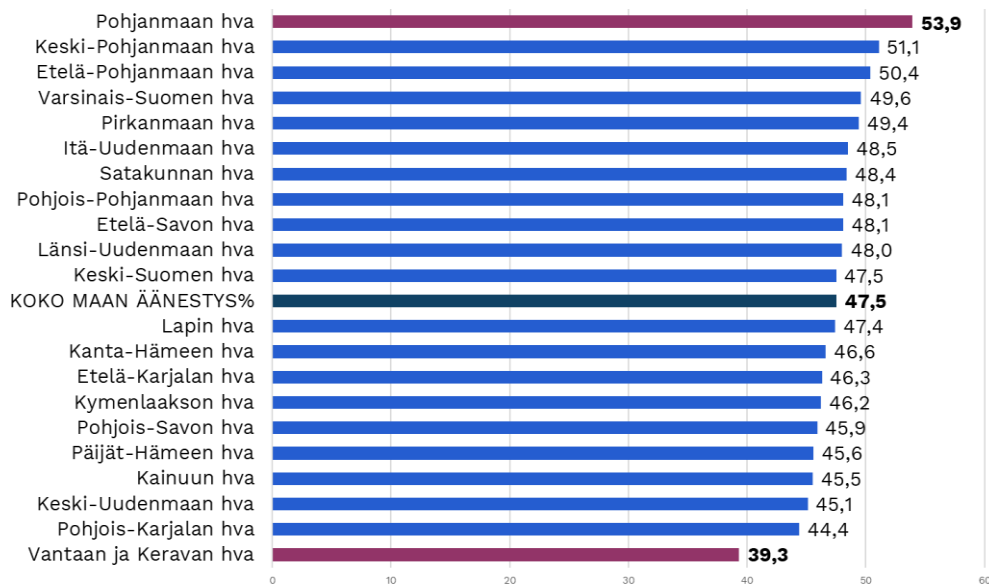
Aluevaalien ennakköäänestys järjestettiin kotimaassa 12.-18.1.2022 ja varsinainen vaalipäivä oli 23.1.2022. Koko maan äänestysprosentti oli 47,5. Äänestysprosentti jäi kesäkuun 2021 kuntavaalien 55,1 prosentista merkittävästi. Vuoden 2021 kuntavaalien tapaan vaikea koronatilanne heijastui myös aluevaaleihin ja sen vaalijärjestelyihin niin ennakköäänestyspaikoilla kuin myös vaalipäivän äänestyspaikoilla. Kuntaliiton kunnille aluevaalien alla tekemän kyselyn perusteella kunnat uskoivat pystyvänsä järjestämään vaalit kuitenkin vähintäänkin melko terveysturvallisesti ([Kuntaliiton tiedote 17.1.2022](#))

1.2 Ennakkoon äänestäneitä kaikkiaan 26,5 % äänioikeutetuista

Ennakkoon aluevaaleissa äänestäneitä oli kaikkiaan 26,5 prosenttia äänioikeutetuista ja 55,8 prosenttia äänioikeuttaan käyttäneistä. Ennakköäänestäneiden osuuksissa oli merkittävää vaihtelua eri hyvinvointialueiden välillä. Aktiivisimmin äänestettiin Etelä-Savon hyvinvointialueella (31,3 % äänioikeutetuista) ja laisimminkin Vantaan-Keravan hyvinvointialueella (19,5 % äänioikeutetuista). Myös kuntien väliset ennakköäänestysosuudet vaihtelivat suuresti. Korkein ennakköäänestysprosentti oli Lestijärvellä (45,2 %) ja pienin Pornaisissa (17,1 %).

1.3 Äänestysaktiivisuus vaihteli merkittävästi hyvinvointialueilla ja kuntatasolla

Varsinaisena vaalipäivänä kävi äänestämässä kaikkiaan 21,0 prosenttia äänioikeutetuista ja kokonaisäänestysprosentiksi muodostui 47,5 prosenttia. Äänestysaktiivisuus nousi yli 50 prosenttiin vain kolmella alueella. Pohjanmaalla äänestysprosentti oli maan korkein, 53,9, Keski-Pohjanmaalla 51,1 ja Etelä-Pohjanmaalla 50,4. Selvästi matalinta äänestysaktiivisuus oli Vantaan-Keravan hyvinvointialueella, 39,3 prosenttia. Se oli samalla ainut alue, jossa äänioikeuttaan käytti alle 40 prosenttia äänioikeutetuista. Kaikkiaan 10 hyvinvointialueella äänestysaktiivisuus jäi alle koko maan keskiarvon.

Kuvio 1. Äänestysaktiivisuus aluevaaleissa 2022 hyvinvointialueittain. (% äänioikeutetuista)

Äänestysaktiivisuus vaihteli merkittävästi paitsi hyvinvointialueiden välillä myös hyvinvointialueiden sisällä kunnittain. Yleisesti ottaen aluevaalien äänestysaktiivisuus kunnissa korreloi erittäin merkitsevästi kuntavaalien äänestysaktiivisuuden kanssa.

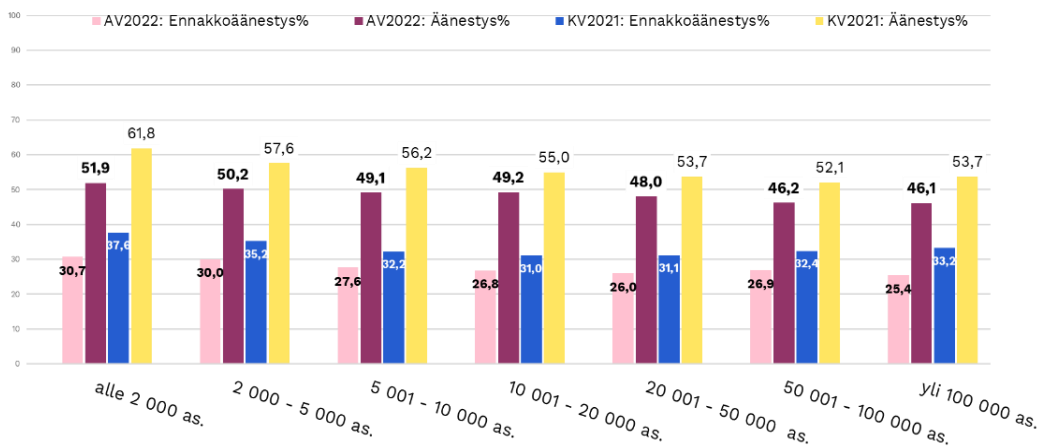
1.4 Pienimmissä kunnissa äänestettiin aktiivisimmin

Aluevaalien äänestysaktiivisuus oli korkeimmillaan alle 2 000 asukkaan kunnissa (51,9 %) ja alimmillaan yli 50 000 asukkaan kaupungeissa (46,1–46,2 %).

Äänestysaktiivisuus ylitti 50 prosentin rajan vain kahdessa pienimmässä kokoluokassa.

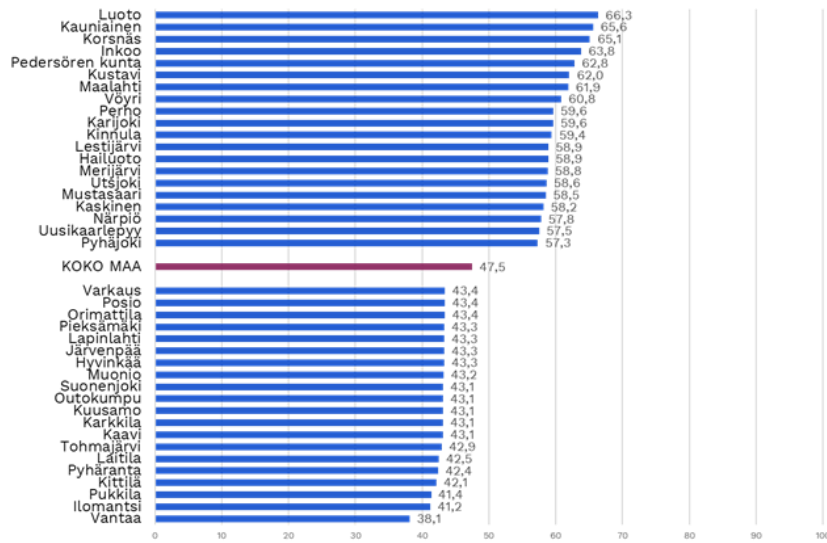
Pienimmissä kunnissa äänestettiin aktiivisimmin myös kesäkuun 2021 kuntavaaleissa. Matalin äänestysprosentti oli tuolloin 50 001–100 000 asukkaan kaupungeissa.

Aluevaalien lopullisen äänestysaktiivisuuden lisäksi ennakkoon äänestäneiden osuudet jäivät kaikissa kuntakokoluokissa kuntavaalien vastaavia osuuksia selvästi matalammiksi.

Kuvio 2. Äänestysaktiivisuus aluevaaleissa 2022 ja kuntavaaleissa 2021 kuntakokoluokittain tarkasteltuna. (% äänioikeutetuista)

Kuntatason tarkastelu osoittaa suuret kuntien väliset äänestysaktiivisuuserot. Kaikkiaan 166 kunnassa (57 %) jäätin alle 50 prosenttiin ja vain kahdeksassa kunnassa äänestysaktiivisuus ylitti 60 prosentin rajapyykin. Äänestysaktiivisuus vaihteli Luodon kunnan 66,3 prosentista Vantaan kaupungin 38,1 prosenttiin. Korkeimman äänestysaktiivisuuden kunnat ovat pitkälti samoja, joissa äänestettiin aktiivisimmin myös kesäkuun 2021 kuntavaaleissa, samaten monet matalimman äänestysaktiivisuuden kunnat ovat niitä, joissa äänestysprosentti jäi suhteellisen matalaksi myös kuntavaaleissa 2021.

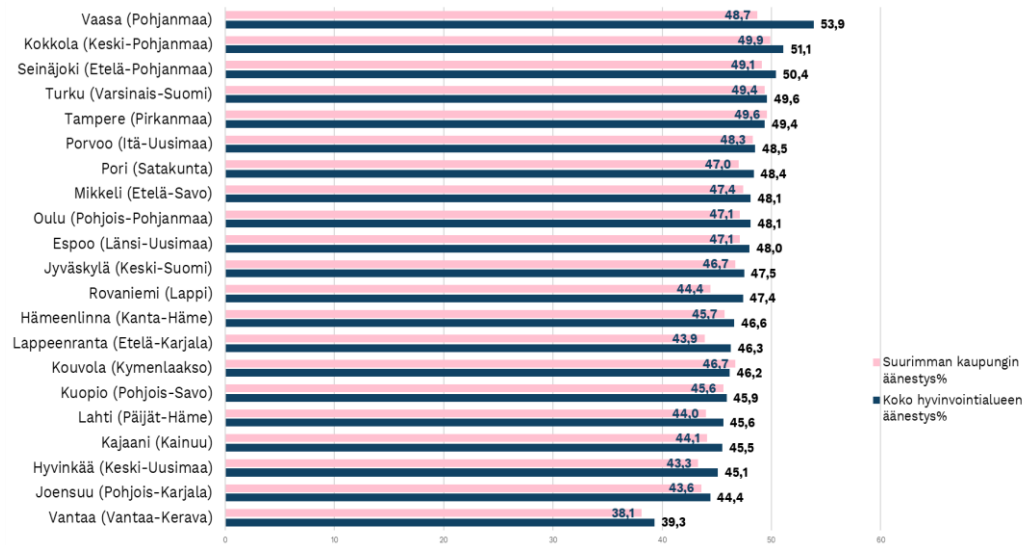

Kuvio 3. Korkeimman ja matalimman äänestysaktiivisuuden kunnat aluevaaleissa 2022.
(% äänioikeutetuista)

1.5 Äänestysaktiivisuus vaihteli myös hyvinvointialueiden suurimmissa kaupungeissa

Hyvinvointialueiden suurimpien kaupunkien väestömäärä vastaa useilla alueilla vähintään puolta koko alueen väestömäärästä, ja niin myös äänioikeutettujen osuudesta. Näin ollen suurimpien kaupunkien painoarvo koko alueen äänestysaktiivisuuden osalta oli monilla alueilla merkittävä.

Suurimpien kaupunkien äänestysaktiivisuus vaihteli Vantaan 38,1 prosentista Kokkolan 49,9 prosenttiin. Kokkolan lisäksi Tampereen, Turun ja Seinäjoen äänestysaktiivisuus nousi runsaaseen 49 prosenttiin. Kouvolassa ja Tampereella äänestysaktiivisuus oli hieman korkeampi kuin koko hyvinvointialueen äänestysaktiivisuus, ja myös Porvoossa, Turussa ja Kuopiossa äänestysprosentti oli hyvin lähellä koko alueen vastaavaa. Toista ääripäätä edustaa Vaasa, jossa äänestysaktiivisuus jäi runsaat viisi prosenttiyksikköä alemmaksi kuin koko hyvinvointialueella.

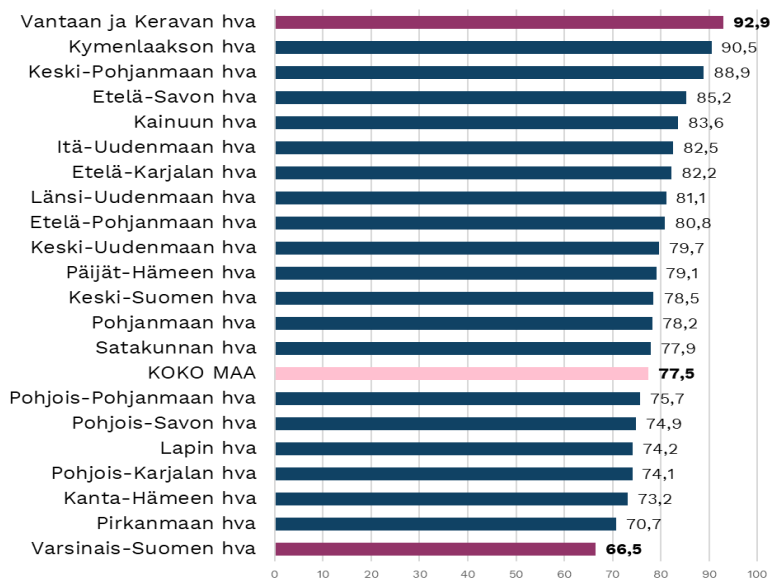

Kuvio 4. Äänestysaktiivisuus aluevaaleissa 2022 kunkin hyvinvointialueen suurimmassa kaupungissa verrattuna koko hyvinvointialueen äänestysaktiivisuuteen. (% äänioikeutetuista. Kaupungit kunkin alueen äänestysprosentin mukaisessa suuruusjärjestyksessä.)

1.6 Useampi kuin kolme neljästä äänestä annettiin oman kunnan ehdokkaalle

Vaihteleva tilanne eri hyvinvointialueilla

Aluevaaleissa suosittiin oman kunnan ehdokasta. Äänestäneistä 77,5 prosenttia eli yli kolme neljäsosaa antoi äänensä oman kotikunnan ehdokkaalle. Osuudet vaihtelivat merkittävästi hyvinvointialueiden välillä. Vantaan ja Keravan alueella annetuista äänistä 92,9 prosenttia annettiin oman kaupungin ehdokkaalle ja myös Kymenlaakson alueella yli 90 prosenttia (90,5 %) suosi oman kunnan ehdokasta. Toisena ääripäänä on Varsinais-Suomen hyvinvointialue, jossa oman kunnan ehdokkaalle annettujen äänten osuus oli 66,5 prosenttia.

Kuvio 5. Samassa kunnassa asuvien ehdokkaiden osuus aluevaaleissa 2022 hyväksytyistä äänistä hyvinvointialueittain tarkasteltuna (%).

Hyvinvointialueen tasolla kuntien määrällä ja oman kunnan ehdokasta äänestäneiden osuudella on merkitsevää tilastollista yhteyttä; mitä enemmän kuntia, sitä pienemmän osuuden äänistä samassa kunnassa asuvat ehdokkaat ovat saaneet. Tämä todentuu hyvin äärialueiden välillä; Vantaan-Keravan alue koostuu vain kahdesta kunnasta ja Varsinais-Suomen alue 27 kunnasta. Äänten keskittymistä tai hajaantumista alueilla selittää osaltaan myös alueen kuntien ehdokasmäärät, puoluetusta, ehdokkaiden tunnettuus ja muutamilla alueilla myös äidinkieli. Varsinkin pienissä kunnissa myös pelko oman kunnan sote-palvelujen tulevaisuudesta on osaltaan heijastunut äänestäjien äänestyspäätökseen ja monesti vahvaan oman kunnan ehdokkaan äänestämiseen. Esimerkiksi Varsinais-Suomessa äänestyskäyttäytymiseen on osaltaan vaikuttanut 10 kansanedustajan, kolmen puoluejohtajan ja kahden ministerin aluevaaliehdokkuus. Heidän yhteenlaskettu äänimääränsä vastasi 16 prosenttia kaikista annetuista äänistä.

Vaihtelua myös alueiden sisällä ja erikokoisissa kunnissa

Vaihtelut ovat suuria paitsi hyvinvointialueiden välillä niin myös alueiden sisällä, erikokoisissa kunnissa sekä yksittäisten kuntien välillä. Samassa kunnassa asuvien ehdokkaiden osuus hyväksytyistä äänistä vaihteli alle 2 000 asukkaan kuntien 65,5 prosentista 50 001–100 000 asukkaan kuntien 82,9 prosenttiin. Myös yli 100 000 asukkaan kaupungeissa oman kunnan ehdokasta äänestäneiden osuus nousi 82 prosenttiin. Kuntakokoluokkien sisäiset vaihtelut olivat

pienimmillään yli 100 000 asukkaan kaupungeissa ja suurimmillaan 2 000–5 000 asukkaan kuntakokoluokassa.

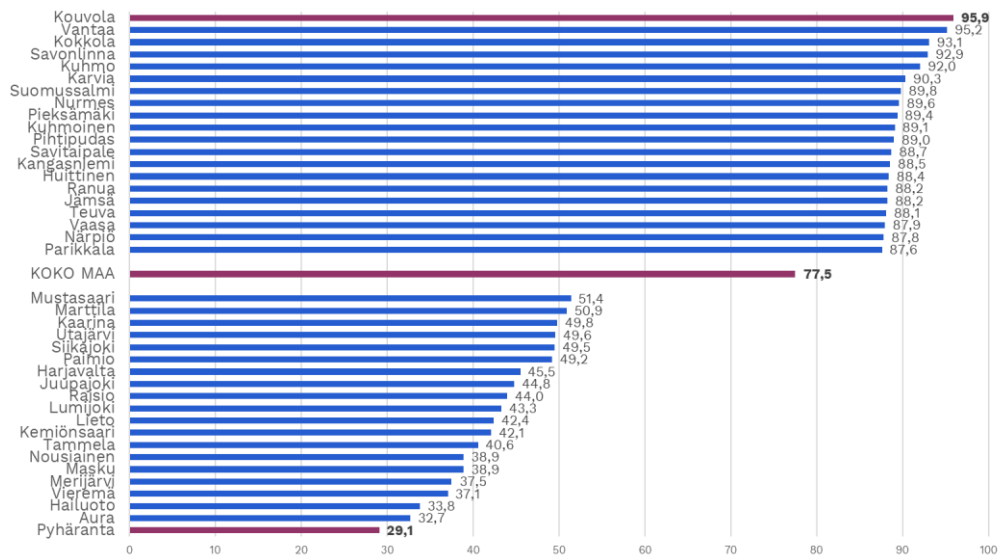
Taulukko 1. Samassa kunnassa asuvien ehdokkaiden osuus aluevaaleissa 2022 hyväksytyistä äänistä kuntakokoluokittain tarkasteltuna. (%-osuudet, vaihteluvälit ja äärikunnat)

Kuntakokoluokka	% yhteensä	Vaihteluväli (%)	Äärikunnat
Alle 2 000 as.	65,5	29,1 – 82,7	Pyhäranta; Myrskylä
2 000 – 5 000 as.	71,2	32,7 – 90,3	Aura; Karvia
5 001 – 10 000 as.	73,1	38,9 – 92,0	Masku; Kuhmo
10 001 – 20 000 as.	73,1	49,2 – 89,4	Paimio; Pieksämäki
20 001 – 50 000 as.	74,1	42,4 – 93,1	Lieto; Kokkola
50 001 – 100 000 as.	82,9	75,5 – 95,9	Joensuu; Kouvola
Yli 100 000 as.	82,1	75,2 – 95,2	Turku; Vantaa
YHTEENSÄ	77,7	29,1 – 95,9	Pyhäranta; Kouvola
Vaihteluväli	65,5 – 82,9		

Kuntatasolla suuria vaihteluja oman kunnan ehdokasta äänestäneiden osuuksissa

Oman kunnan ehdokasta äänestäneiden osuuksissa on erittäin suurta vaihtelua kuntatasolla; suurimmillaan Pyhärannan kunnan 29,1 prosentista Kouvolan kaupungin 95,9 prosenttiin.

Oman kunnan ehdokasta eniten äänestäneiden kuntien joukossa on kaiken kokoisia kuntia alle 5 000 asukkaan Karvian kunnasta yli 100 000 asukkaan Vantaan kaupunkiin. Vähiten oman kunnan ehdokasta äänestäneiden kuntien joukossa on pääasiallisesti pieniä kuntia. Monet niistä edustavat Varsinais-Suomen hyvinvointialuetta, jossa on runsaasti asukasmäärältään pieniä kuntia.

Kuvio 6. Samassa kunnassa asuvien ehdokkaiden osuus aluevaaleissa 2022 hyväksytyistä äänistä (%). Suurimmat ja pienimmät osuudet. Äärikuntatarkastelu.

2 Yleiskuva aluevaltuustoehdokkaista ja valituista

2.1 Aluevaalien ehdokkaiden ja valtuutettujen määrät

Tammikuussa 2022 järjestetyissä aluevaaleissa oli ehdolla kaikkiaan 10 584 henkilö yhteensä 21 hyvinvointialueella. Ehdolla oli siten keskimäärin kahdeksan (7,7) yhtä ehdokasta valtuustopaikkaa kohden. Kaikista kunnista oli asettunut ehdolle vähintään yksi aluevaaliehdokas.

Aluevaltuutettuja valittiin kaikkiaan 1 379 ja aluevaltuutettujen määrät vaihtelivat hyvinvointialueittain 59 paikasta 79 paikkaan.

Aluevaltuustoehdokkaiden määrissä suuria alueellisia vaihteluja

Ehdokkaita oli pienimmillään Keski-Pohjanmaalla, 262 ja suurimmillaan Länsi-Uudellamaalla, 748. Valtuustopaikkaan suhteutettuna ehdokasmäärät vaihtelivat edellä mainituilla alueilla 6,1 ehdokkaasta 9,5 ehdokkaaseen.

Kunnittain ehdokkaiden määrät vaihtelivat Merijärven kunnan yhdestä ehdokkaasta Vantaan kaupungin 407 ehdokkaaseen.

Kuntakokoluokittain tarkasteltuna ehdokkaiden määrä vaihteli alle 2 000 asukkaan kuntien yhteensä 204 ehdokkaasta yli 100 000 asukkaan kaupunkien 2 646 ehdokkaaseen. Ehdokkaiden määrät vaihtelivat paitsi kuntakokoluokkien välillä myös kuntakokoluokkien sisällä. Esimerkiksi alle 2 000 asukkaan kunnissa ehdokkaita oli 1–12 ja 20 001–50 000 asukkaan kunnissa 25–256.

Valittujen aluevaltuutettujen määrissä suuria kuntakohtaisia vaihteluja

Kuntakohtaiset erot ovat suuria paitsi ehdokkaiden myös valittujen valtuutettujen osalta. Kaikkiaan 51 kuntaa jäi ilman oman kunnan edustusta alueensa aluevaltuustossa. Näistä kunnista 40 on alle 5 000 asukkaan kuntia ja 10 kokoluokkaa 5 000–10 000 asukasta edustavia kuntia. Asukasluvultaan suurin ilman edustajaa jäänyt kunta on Pirkanmaan hyvinvointialueella sijaitseva noin 16 600

asukkaan Akaan kaupunki. Akaalaisia ehdokkaita oli aluevaaleissa kaikkiaan 25, joista kuusi oli istuvia kunnanvaltuutettuja.

Valittujen aluevaltuutettujen määrät vaihtelevat kuntakokoluokittain tarkasteltuna alle 2 000 asukkaan kuntien yhteensä 19 valtuutetusta 20 001–50 000 asukkaan 329 valtuutettuun. Valittujen valtuutettujen osalta määrät vaihtelevat suuresti paitsi erikokoisten kuntien välillä myös kokoluokkien sisällä.

20 001–50 000 asukkaan kuntakokoluokassa valittujen määrä vaihtelee Liedon kunnan kahdesta valtuutetusta Kokkolan 41 valtuutettuun. Kokkolan ehdokkaista tuli valituksi 16 prosenttia, Liedosta vain runsaat kuusi prosenttia. 50 001–100 000 asukkaan kunnissa valittujen valtuutettujen määrä vaihtelee puolestaan Salon kaupungin kuudesta Lappeenrannan 33 valtuutettuun. Salon ehdokkaista tuli siten valituksi 8,5 prosenttia, Lappeenrannan ehdokkaista 15,2 prosenttia.

2.2 Puolueiden ehdokasasettelu ja kannatus aluevaaleissa

Sosiaalidemokraateilla ja kokoomuksella eniten ehdokkaita

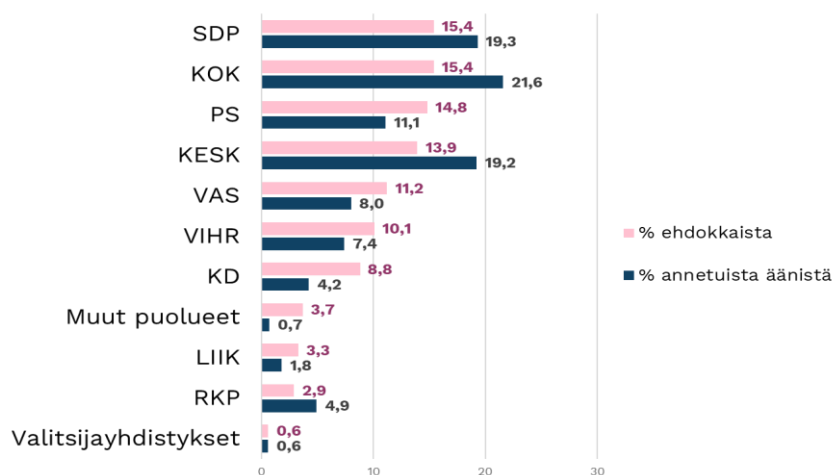
Puolueittain tarkasteltuna aluevaaleissa eniten ehdokkaita asettivat sosiaalidemokraatit ja kokoomus. Molemmilla ehdokkaita oli yli 1600 eli 15,3 prosenttia kaikista vaaleihin asetetuista ehdokkaista. Seuraavaksi suurimmat ehdokasmäärät olivat perussuomalaisilla ja keskustalla 14–15 prosentin osuuksillaan. Näiden lisäksi vasemmistoliitolla ja vihreillä oli yli tuhat ehdokasta ja siten vähintään 10 prosenttia kaikista ehdokkaista. Kristillisdemokraateilla ehdokkaita oli yli 900. Liike Nyt'illä, RKP:llä ja muut pienpuolueet -ryhmällä oli kullakin yli 300 ehdokasta, valitsijayhdistyksillä kaikkiaan 61 ehdokasta.

Puolueiden kannatuksessa ääni- ja paikkaosuuden mukaisia vaihteluja

Kokoomus keräsi suurimman äänimäärän

Puolueista selvästi eniten ääniä keräsi kokoomus, 21,6 prosenttia. SDP sai 19,3 prosenttia ja keskusta 19,2 prosenttia kaikista annetuista äänistä. Näiden puolueiden keräämät äänimäärät olivat selvästi suurempia kuin niiden osuudet asetetuista ehdokkaista. Toisaalta perussuomalaisten, vasemmistoliiton, vihreiden ja kristillisdemokraattien saamat ääniosuudet ovat selvästi pienempiä kuin osuudet ehdokkaista. Kolmen suurimman puolueen lisäksi ainoastaan RKP:n saama ääniosuus on suurempi kuin sen osuus ehdokkaista.

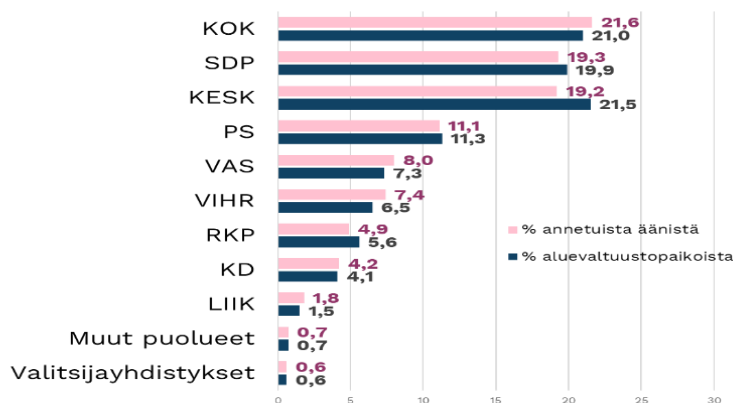
Puolueiden asettamat ehdokasmäärät, samaten kuin vaaleissa saadut äänimäärät vaihtelevat myös hyvinvointialueittain ja yksittäisten kuntien välillä.

Kuvio 7. Puolueiden osuudet aluevaaliehdokkaista ja annetuista äänistä aluevaaleissa 2022 (%).

Keskusta sai eniten aluevaltuustopaikkoja

Puolueiden saamat ääniosuudet eivät ole sama asia kuin niiden saamat paikkaosuudet. Paikkamäärillä mitaten keskusta menestyi parhaiten ja sai 21,5 prosenttia kaikista aluevaltuustopaikoista. Kokoomus sai 21 prosenttia ja SDP 19,9 prosenttia jaetuista paikoista. Kolmen suurimman puolueen ääni- ja paikkaosuudet eroavat selvästi muista puolueista. Perussuomalaisten paikkaosuus jäi 11 prosenttiin. Muiden puolueiden paikkaosuudet vaihtelevat Liike Nyt'in 1,5 prosentista vasemmistoliiton 7,3 prosenttiin. Pienpuolueista Valta kuuluu kansalle (VKK) sai kaikkiaan 10 valtuustopaikkaa ja valitsijayhdistykset 8 paikkaa.

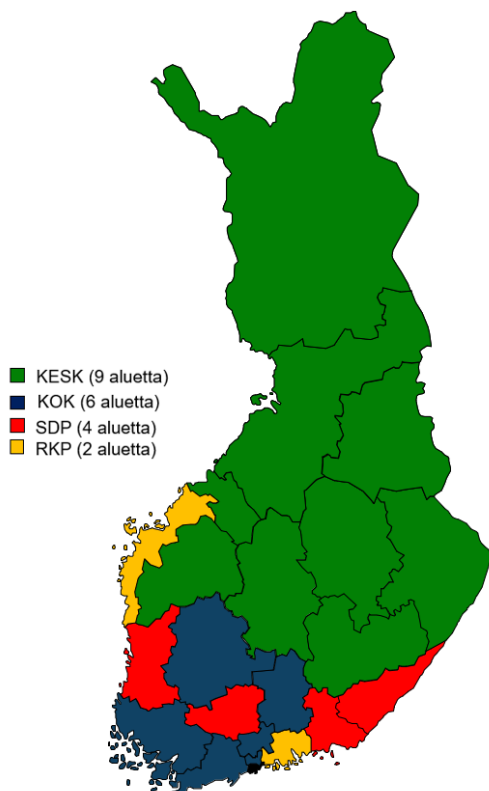

Kuvio 8. Puolueiden saamat äänimäärät ja aluevaltuustopaikat aluevaaleissa 2022 (%).

Puolueiden voimasuhteet vaihtelevat suuresti hyvinvointialueiden välillä

Keskustalla on suurimman puolueen asema yhdeksällä hyvinvointialueella, kokoomuksella kuudella, SDP:llä neljällä ja RKP:lla kahdella alueella. Yhdellä hyvinvointialueella on yhdellä puolueella yksinkertainen enemmistö, kun RKP sai Pohjanmaan alueelle 32 paikkaa yhteensä 59 paikasta eli 54 prosenttia kaikista aluevaltuustopaikoista. Keskusta sai vahvimman edustuksen, 42 prosenttia valituista, Pohjois-Pohjanmaan alueelle. Kokoomus on vahvimmillaan Länsi-Uudenmaan alueella 34 prosentin osuudella ja SDP Satakunnassa 29 prosentin osuudella. (hyvinvointialuekohtaiset puolueiden paikkaosuudet liitetaulukossa 2)

Perussuomalaiset saivat kaikille alueille vähintään neljä edustajaa, enimmillään 10 edustajaa Keski-Uudellemaalle, Kymenlaaksoon ja Päijät-Hämeeseen. Myös vasemmistoliitto, vihreät ja kristillisdemokraatit saivat kaikille alueille vähintään yhden edustajan.

Kuvio 9. Suurin puolue hyvinvointialueilla aluevaaleissa 2022.

(värikoodit: vihreä: KESK, sininen: KOK, punainen: SDP, keltainen: RKP)

Pienimmistä puolueista Liike Nyt sai edustuksen kaikkiaan 13 alueelle. Edustajien määrä vaihtelee yhdestä viiteen, suurin määrä Etelä-Savossa. Vapaus kuuluu kansalle (VKK) sai yhden edustajan 10 alueelle. Valitsijayhdistykset saivat

kolme edustajaa Keski-Uudenmaan ja Lapin alueille sekä kaksi edustajaa Etelä-Karjalan alueelle.

Eri alueiden suurimmat puolueet vastaavat pitkälti kesäkuun 2021 kuntavaalien tulosten perusteella tehtyä aluevaalilaskelmaa puolueiden poliittisista voima-suhteista hyvinvointialueilla ([Kuntaliiton uutinen 15.9.2021](#)).

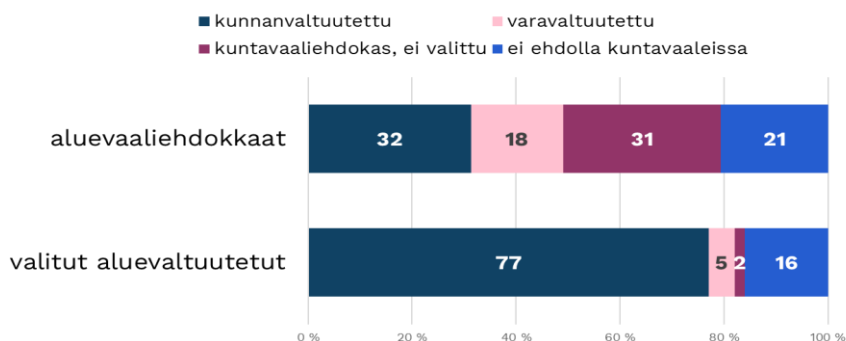
3 Kunnanvaltuutetut ja kunta- puheenjohtajat ehdokkaina ja valtuutettuina

3.1 Ehdokkaista joka kolmas ja valituista kolme nel- jästä on istuva kunnanvaltuutettu

Aluevaaliehdokkaista valtaosa, 79 prosenttia, oli ehdokkaana myös kesäkuun 2021 kuntavaaleissa. Heistä 32 prosenttia valittiin kuntansa valtuustoon ja 16 prosenttia varavaltuutetuksi. Lähes joka kolmas (31 %) oli ehdolla kuntavaaleissa, mutta ei tullut valituksi valtuutetuksi tai varavaltuutetuksi. Aluevaaliehdokkaista vain joka viides (21 %) asettui ehdolle ilman ainakaan aiempaa, ainakaan viimeaikaista pyrkimystä kunnallisiin luottamustehtäviin.

Aluevaaleissa valituista uusista aluevaltuutetuista istuvia kunnanvaltuutettuja on 77 prosenttia. Tämän lisäksi viisi prosenttia valituista toimii kuntansa varavaltuutettuna. Niitä, jotka eivät olleet lainkaan ehdolla viime kuntavaaleissa, on 16 prosenttia valituista.

Kunnanvaltuutettuina toimivien vahva edustus valittujen aluevaltuutettujen joukossa kertoo osaltaan, että he olivat etulyöntiasemassa vaalitulanteessa suhteessa muihin ehdokkaisiin. Vastaavia havaintoja on tehty kuntavaaleissa.

Kuvio 10. Aluevaaliehdokkaat ja valitut aluevaltuutetut kuntavaaleissa 2021. (%)

Hyvinvointialueiden välillä vaihtelua kuntavaaleissa ehdolla olleiden ja valittujen osuuksissa aluevaaliehdokkaista ja valituista

Kesäkuun 2021 kuntavaaleissa joko varsinaiseksi tai varavaltuutetuksi valittujen osuudet aluevaaliehdokkaista vaihtelivat hyvinvointialueittain Varsinais-Suomen alueen 23 prosentista Etelä-Pohjanmaan alueen 61 prosenttiin. Seitsemällä hyvinvointialueella vähintään puolet aluevaaliehdokkaista edusti oman kuntansa valtuutettuja tai varavaltuutettuna. Muita kuin kuntavaaleissa 2021 ehdolla olleita oli aluevaaliehdokkaana kaikkiaan 21 prosenttia, vaihdellen Etelä-Pohjanmaan alueen 16 prosentista Vantaan-Keravan ja Keski-Pohjanmaan alueiden 28 prosenttiin.

Istuvien kunnanvaltuutettujen osuudet aluevaltuutetuksi valituista vaihtelevat hyvinvointialueittain Keski-Pohjanmaan 64 prosentista Etelä-Pohjanmaan 86 prosenttiin. Kuntavaaleissa ei ehdolla olleiden osuudet uusista aluevaltuutetuista vaihtelevat puolestaan Päijät-Hämeen, Satakunnan ja Vantaan-Keravan hyvinvointialueiden 10 prosentista Etelä-Karjalan ja Lapin hyvinvointialueiden 25 prosenttiin.

Kuntien väliset erot suurempia kuin hyvinvointialueiden välillä

Viidessä kunnassa kaikki aluevaaliehdokkaat olivat istuvia kunnanvaltuutettuja ja 19 kunnassa kaikki ehdokkaat olivat kuntavaaleissa 2021 joko varsinaisiksi tai varalle valittuja valtuutettuja. Kaikkiaan 46 kunnassa kaikki aluevaaliehdokkaat olivat ehdokkaina myös kesäkuun 2021 kuntavaaleissa. Niistä lähes kaikki edustavat alle 5 000 asukkaan kuntia.

Kaikkiaan 121 kunnassa kaikki valitut aluevaltuutetut ovat myös kunnanvaltuutettuja ja näiden lisäksi 11 kunnasta tuli valituksi varavaltuutettu. Toisaalta 23 kunnassa aluevaltuustoon valittu tai valitut edustajat eivät toimi kunnanvaltuutettuna. Nämä kunnat ovat useimmiten alle 5 000 asukkaan kuntia, joista on tullut valituksi aluevaltuustoon vain yksi edustaja. Suurinta tähän joukkoon kuuluvaa kuntaa edustaa vajaan 11 000 asukkaan varsinaissuomalainen Paimio, joka sai kaksi edustajaa aluevaltuustoon.

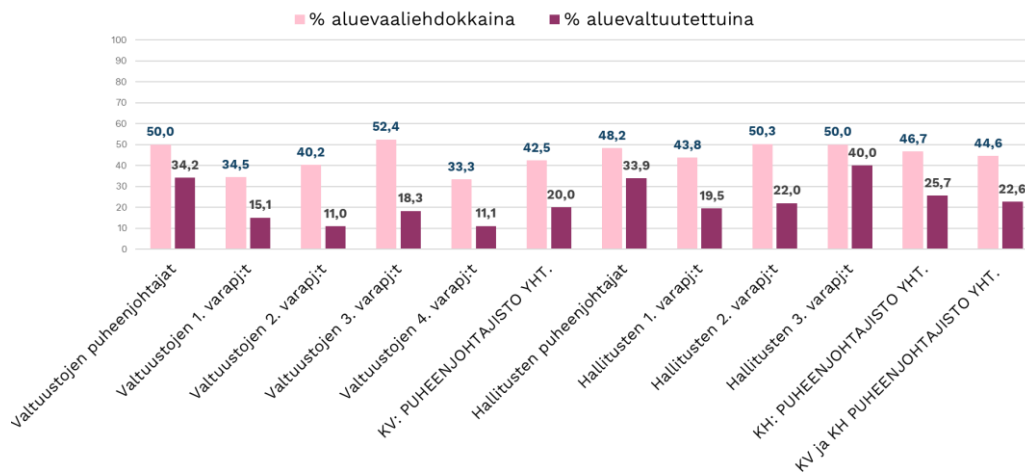
3.2 Valituista aluevaltuutetuista runsas neljännes kuntauheenjohtajia

Aluevaltuustoihin valituista kaikkiaan 393 toimii kunnassaan joko valtuuston tai hallituksen puheenjohtajistossa. Osuus on 28,5 prosenttia kaikista aluevaltuutetuista ja 37 prosenttia aluevaltuustoihin valituista kunnanvaltuutetuista. Kuntapuheenjohtajistoon suhteutettuna edellä mainitut 393 valittua edustavat 23

prosenttia koko kuntapuheenjohtajistosta ja 51 prosenttia aluevaaleissa ehdolla olleesta kuntapuheenjohtajistosta.

Valituista kuntapuheenjohtajistoa edustavista aluevaltuutetuista 99 toimii kuntansa hallituksen puheenjohtajana ja 100 valtuuston puheenjohtajana. Heidän lisäksi 103 kuuluu kuntansa kunnanhallituksen varapuheenjohtajistoon ja 91 valtuuston varapuheenjohtajistoon.

Valtuuston puheenjohtajista 50 prosenttia oli ehdokkaana ja 34 prosenttia tuli valituksi. Vastaavasti hallituksen puheenjohtajista ehdolla oli 48 prosenttia ja valituksi tuli 34 prosenttia. Ykköspuheenjohtajilla oli siten aluevaaleissa etulyöntiasema varapuheenjohtajistoon verrattuna, sillä valtuuston koko puheenjohtajistosta valituksi tuli 20 prosenttia ja hallituksen puheenjohtajistosta 26 prosenttia.

Kuvio 11. Kuntapuheenjohtajisto aluevaaliehdokkaina ja valittuina aluevaltuutettuina 2022 (% , N=1741). (*Helsinki ei mukana luvuissa. Pj-tietojen lähde: Kuntaliiton tiedonkeruu syksyllä 2021)

Kaikkiaan 43 kunnasta tuli aluevaltuustoon valituksi sekä hallituksen että valtuuston puheenjohtaja. Nämä kunnat edustavat lähes kaikkia hyvinvointialueita ja kuntakokoluokkia. Alueista yleisimmin ne edustavat Pirkanmaata (5 kuntaa) ja kuntakokoluokista yleisimmin 10 001–50 000 asukkaan kuntia. Vajaan 5 000 asukkaan Askola Itä-Uudeltamaalta edustaa pienintä kuntaa, josta tuli valituksi molemmat ykköspuheenjohtajat ja suurinta Espoon kaupunki Länsi-Uudenmaan alueelta.

Kaikkiaan 192 kunnasta tuli valituksi aluevaltuustoon vähintään yksi kuntapuheenjohtajistoon kuuluvaa luottamus henkilö, tyypillisimmin yksi

kuntapuheenjohtajiston edustaja. Eniten kuntapuheenjohtajiston edustajia valittiin Lahdesta ja Tampereelta, molemmista kaikkiaan kahdeksan.

3.3 Päätoimiset ja osa-aikaiset kuntapuheenjohtajat vahvasti edustettuina aluevaltuustoissa

Kuntaliiton tietoihin perustuvista, kunnallista luottamustehtävää osa-aikaisesti tai päätoimisesti hoitavista henkilöistä 29 (74 %) oli ehdolla aluevaaleissa. Näistä henkilöistä pormestareita oli 4, apulaispormestareita 8 sekä hallituksen puheenjohtajia ja varapuheenjohtajia 11. Näiden lisäksi ehdolla oli kaksi valtuuston puheenjohtajaa sekä neljä lautakunnan tai jaoston puheenjohtajaa.

Ehdolla olleista päätoimisista ja osa-aikaisista kuntapuheenjohtajista valtaosa (90 %) valittiin oman alueensa aluevaltuustoon. Valitut edustavat 67 prosenttia kaikista koko- ja osa-aikaisista kuntapuheenjohtajista. Kaksi apulaispormestaria ja yksi osa-aikainen jaoston puheenjohtaja tuli valituksi varavaltuutetuksi.

3.4 Yli sata kansanedustajaa valittiin aluevaltuutetuksi

Aluevaltuustoon oli ehdolla 111 kansanedustajaa, joista 103 myös oman kuntansa kunnanvaltuutettuina, kuusi myös ministerinä ja kuusi puoluejohtajana tai puoluejohtajan sijaisena.

Ehdolla olleista kansanedustajista lähes kaikki eli 107 tuli valituksi oman alueensa aluevaltuustoon - mukaan lukien kaikki ehdolla olleet ministerit ja puoluejohtajat. Kolme kansanedustajaa valittiin varavaltuutetuksi ja vain yksi jäi ilman aluevaltuustopaikkaa.

Kansanedustajia valittiin aluevaltuustoihin kaikilta hyvinvointialueilta, eniten Länsi-Uudeltamaalta ja Varsinais-Suomesta (10), vähiten Itä-Uudeltamaalta (1). Kuntatasolla eniten kansanedustajia tuli valituksi Espoosta (7), Turusta (6) sekä Tampereelta, Oulusta ja Lappeenrannasta (kustakin 5).

Valituista kansanedustajista 101 on istuvia kunnanvaltuutettuja ja näin ollen tulevat edustamaan kolmea vaaleilla valittua päätöksentekotasoa. Huomion arvoista on, että valituista kansanedustajista 36 toimii myös kotikuntansa valtuuston tai hallituksen puheenjohtajistossa, viisi heistä hallituksen puheenjohtajana ja 14 valtuuston puheenjohtajana.

Valituista kansanedustajista ainoastaan kuusi ei ole lainkaan mukana kuntatason päätöksenteossa.

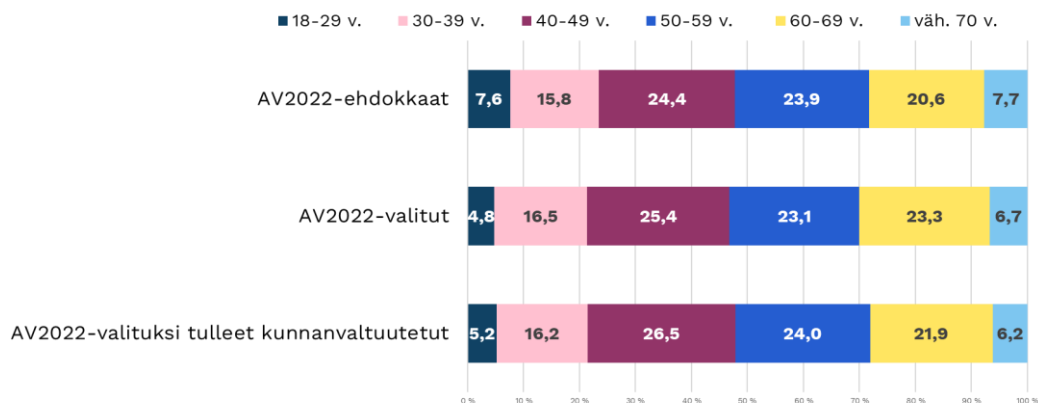
4 Aluevaltuutettujen taustat

4.1 Aluevaltuutetut keski-ikältään 51-vuotiaita

Aluevaltuustoihin valittujen keski-ikä oli vaalipäivänä 51,1 vuotta. Valitut olivat keski-ikältään noin vuoden ehdokkaita (50,3) vanhempia.

Hyvinvointialueittain keski-ikä vaihtelee Länsi-Uudenmaan 47 vuodesta Etelä-Pohjanmaan 54 vuoteen. Nuorimmat valitut olivat vaalipäivänä 18-vuotiaita, yhteensä 2 valtuutettua (Kymenlaakso ja Satakunta) ja vanhin 86-vuotias Päijät-Hämeestä.

Aluevaltuustoihin valittujen tyypillisin ikäryhmä on 40-49-vuotiaat. Heitä on valtuutetuista 25,4 prosenttia ja samalla hieman enemmän kuin osuutensa ehdokkaista. Alle 30-vuotiaiden osuus (4,8 %) valituista valtuutetuista on selvästi vähäisempi kuin ehdokkaiden osuus (7,6 %). Myös 50-59-vuotiaiden ja vähintään 70-vuotiaiden osuudet valituista jäivät hieman pienemmäksi kuin mainittujen ikäryhmien osuudet ehdokkaista. Muiden ikäryhmien osuudet olivat hieman suurempia kuin vastaavien ikäryhmien ehdokkaiden osuudet. Äänioikeutettuihin verrattuna aliedustettuna ovat 18-29-vuotiaat ja 70-vuotta täyttäneet ja sitä vanhemmat (liitetaulukko 4).

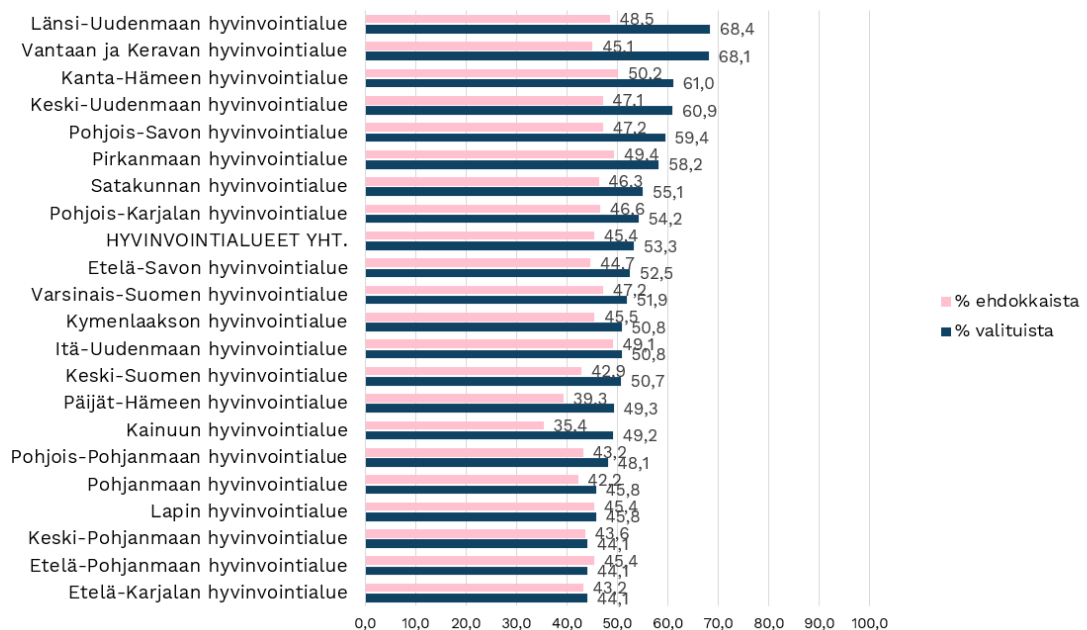
Kuvio 12. Aluevaalien 2022 ehdokkaat ja valitut ikäluokittain (%).

4.2 Yli puolet aluevaltuutetuista naisia

Aluevaltuustoihin valittiin yhteensä 1 379 valtuutettua, joista naisia on 735 ja miehiä 643. Naisten osuus valituista (53,3 %) on suurempi kuin ehdokkaista (47 %). Aluevaltuustojen naisenemmistöisyys on ainutlaatuista, sillä esimerkiksi kuntavaaleissa naisten osuus valtuutetuista on aina jäänyt alle 50 prosenttiin.

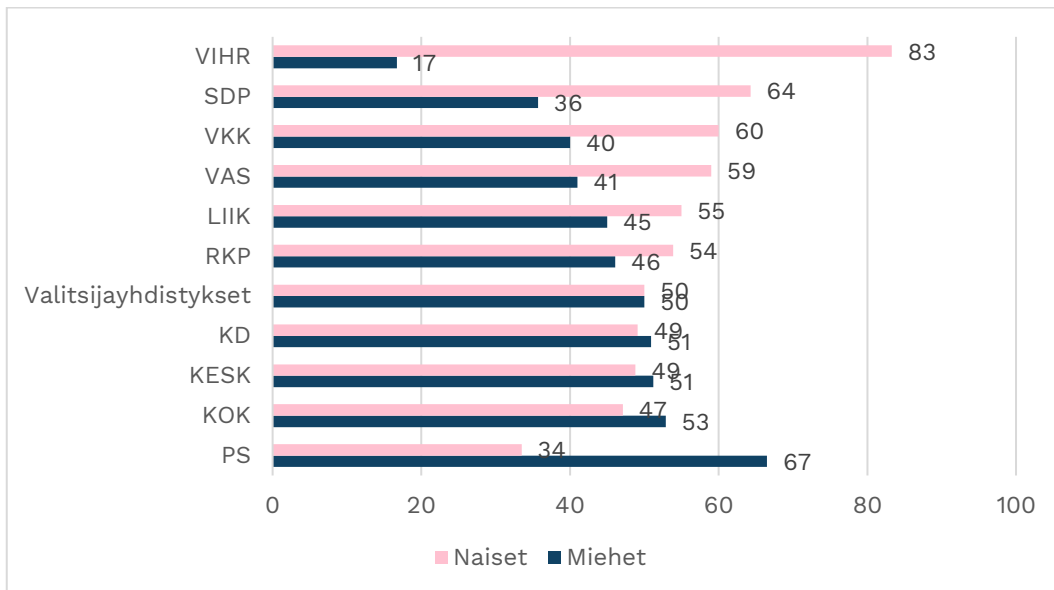
Vuoden 2021 kuntavaaleissa naisten osuus valituista oli 40,2 prosenttia. Aluevaltuustojen suurempaa naisten osuutta kuntavaaleihin verrattuna selittää osittain se, että naisten osuus ehdokkaista oli aluevaaleissa selvästi suurempi kuin kuntavaaleissa.

Naisten ja miesten osuudet vaihtelevat suuresti hyvinvointialueiden välillä. Eniten naisia on Länsi-Uudenmaan aluevaltuustossa, 68,4 prosenttia ja vähiten Etelä-Karjalan, Etelä-Pohjanmaan ja Keski-Pohjanmaan aluevaltuustoissa, 44,1 prosenttia. Naisia on yli puolet valtuutetuista 13 hyvinvointialueella.

Kuvio 13. Naisten osuus aluevaaliehdokkaista ja valituista hyvinvointialueittain (%).

Vihreillä on suhteellisesti eniten (83 %) naisia valtuutettuina, perussuomalaisilla vähiten (34 %).

Kuvio 14. Aluevaltuutetut puolueittain sukupuolen mukaan. (% , N=1379)

4.3 Aluevaltuutetuista suurin osa suomenkielisiä

Aluevaltuutetuista suurin osa on suomenkielisiä. Ruotsia äidinkielenään puhuu vajaa seitsemän prosenttia. Yhtään saamenkielistä ei valittu hyvinvointialueiden valtuustoihin. Heitä oli kuitenkin ehdokkaina kuusi henkilöä. Vieraskielisiä on valtuustoon valituista vajaa prosentti. Ehdokkaista vieraskielisten osuus oli lähes kaksi prosenttia (1,6 %). Vieraskielisiä valittiin yhdeksän hyvinvointialueen valtuustoihin. Eniten vieraskielisiä valittiin Vantaa-Keravan aluevaltuustoon, neljä henkilöä.

4.4 Aluevaltuutetuilla vaihtelevia ammattinimikkeitä

Aluevaaleissa ehdolla olleiden ja valittujen ammattinimikkeet perustuvat ehdokkaiden itsensä ilmoittamiin ammatteihin. [Vaalilain](#) 143 h §:n mukaan ehdokashakemuksessa ilmoitetaan arvo, ammatti tai toimi enintään kahta ilmaisua käyttäen. Oikeusministeriön ehdokasrekisteriin kirjatut ammattinimikkeet sisältävät sekä ammatteja että oppiarvoja. Näin ollen niiden analysointi on haastavaa ja osin tulkinnanvaraista.

Kuten kuvion 14 sanapilvestä voi nähdä, valituilla aluevaltuutetuilla on hyvinkin monenlaisia ammatteja ja nimikkeitä. Valittujen joukossa on runsaasti paitsi yrittäjiä myös sosiaali- ja terveydenhuollon toimijoita - sairaanhoitajia, lääkäreitä, erikoislääkäreitä, lähihoitajia jne.

5 Keskeiset tulokset tiiviisti

Aluevaaliosallistuminen hyvinvointialueilla ja kunnissa

- Aluevaaleissa äänesti kaikkiaan 47,5 % äänioikeutetuista ja ennakkoon äänestäneitä oli 26,5 % äänioikeutetuista
- Äänestysaktiivisuus vaihteli merkittävästi hyvinvointialueilla ja kuntatasolla. Kolmella hyvinvointialueella äänestysaktiivisuus oli yli 50 %.
- Pienimmissä kunnissa äänestettiin aktiivisimmin
- Äänestysaktiivisuus vaihteli myös hyvinvointialueiden suurimmissa kaupungeissa
- Vaaleissa suosittiin oman kunnan ehdokasta; useampi kuin kolme neljästä äänestä annettiin oman kunnan ehdokkaalle

Yleiskuva aluevaltuustoehdokkaista ja valituista

- Valittujen aluevaltuutettujen määrissä on suuria kuntakohtaisia vaihteluja
- Kokoomus keräsi eniten ääniä, mutta keskusta sai eniten paikkoja
- Puolueiden voimasuhteet vaihtelevat suuresti hyvinvointialueiden välillä

Kunnanvaltuutetut ja kuntapuheenjohtajat aluevaaliehdokkaina ja valittuina

- Aluevaaliehdokkaista joka kolmas ja valituista kolme neljästä on istuva kunnanvaltuutettu
- Hyvinvointialueiden välillä on vaihtelua kuntavaaleissa ehdolla olleiden ja valittujen osuuksissa aluevaaliehdokkaista ja valituista
- Kuntien väliset erot ovat suurempia kuin hyvinvointialueiden välillä
- Valituista aluevaltuutetuista runsas neljännes on kuntapuheenjohtajia
- Päätoimiset ja osa-aikaiset kuntapuheenjohtajat ovat vahvasti edustettuina aluevaltuustoissa
- Aluevaltuustoihin valittiin yli 100 kansanedustajaa sekä kaikki ehdolla olleet ministerit ja puoluejohtajat

Aluevaltuutettujen taustat

- Aluevaltuutetut ovat keski-ikältään 51-vuotiaita
- Yli puolet valituista aluevaltuutetuista on naisia
- Aluevaltuutetuista suurin osa on suomenkielisiä

Liitetaulukko 1. Tietoa aluevaalien 2022 ehdokkaista ja valituista kuntakokoluokittain tarkasteltuna.

Kuntakoko	ALUEVAALIEHDOKKAAT:				VALITUT ALUEVALTUUTETUT:			
	EHDOKKAAT LKM YHT.	Vaihteluväli ja äärikunnat	KUNNAN-VALTUUTETUT, LKM (min-max)	Kunnan-valtuutetut, % ehdokkaista	VALITUT YHT.	Vaihteluväli ja äärikunnat	KUNNAN-VALTUUTETUT, LKM (min-max)	Kunnan-valtuutetut, % valituista
Alle 2 000 as. (n=36)	204	min: 1 (Merijärvi) max: 12 (Miehikkälä)	123 (0-8)	60,3	19	min: 0 (20 kuntaa) max: 2 (Myrskylä, Pertunmaa ja Utsjoki)	15 (0-2)	78,9
2 000 – 5 000 as. (n=88)	846	min: 3 (Ataveska, Kärämäki, Pyhäjoki ja Reisjärvi) max: 24 (Askola)	459 (1-15)	54,3	108	min: 0 (20 kuntaa) max: 6 (Askola)	77 (0-6)	71,3
5 001 – 10 000 as. (n=73)	1 197	min: 5 (Siikajoki) max: 41 (Suomussalmi)	605 (2-179)	50,5	158	min: 0 (10 kuntaa) max: 9	128 (0-8)	81,0
10 001 – 20 000 as. (n=40)	1 242	min: 9 (Nivala) max: 62 (Sotkamo)	538 (5-23)	43,3	175	min: 0 (Akaa) max: 9 (Hamina, Sotkamo)	147 (0-9)	84,0
20 001 – 50 000 as. (n=35)	2 460	min: 26 (Valkeakoski) max: 256 (Kokkola)	817 (12-47)	33,2	329	min: 2 (Lieto) max: 41 (Kokkola)	259 (1-26)	78,7
50 001 – 100 000 as. (n=12)	1 989	min: 71 (Salo) max: 237 (Joensuu)	408 (23-43)	20,5	265	min: 6 (Salo) max: 33 (Lappeenranta)	199 (6-23)	75,1
Yli 100 000 as. (n=8)	2 646	min: 274 (Kuopio) max: 407 (Vantaa)	396 (43-64)	15,0	325	min: 30 (Turku) max: 60 (Vantaa)	234 (22-44)	72,0
YHTEENSÄ (N=292)	10 584	min: 1 (Merijärvi) max: 407 (Vantaa)	3346 (0-64)	31,6	1 379	min: 0 (51 kuntaa) max: 60 (Vantaa)	1060 (0-44)	76,9

Liitetaulukko 2. Puolueiden saamat paikkamäärät aluevaaleissa 2022 hyvinvointialueittain. (% aluevaltuustopaikoista). Puolueet paikkamäärän mukaisessa suuruusjärjestyksessä. Kunkin alueen suurin puolue lihavoituna.

Hyvinvointialue	KESK	KOK	SDP	PS	VAS	VIHR	RKP	KD	LIIK	MUUTP	VAL.YHD.
Etelä-Karjalan hva	22,0	25,4	27,1	10,2	1,7	8,5	0,0	1,7	0,0	0,0	3,4
Etelä-Pohjanmaan hva	39,0	27,1	10,2	13,6	1,7	1,7	0,0	5,1	0,0	1,7	0,0
Etelä-Savon hva	33,9	18,6	20,3	8,5	1,7	5,1	0,0	3,4	8,5	0,0	0,0
Itä-Uudenmaan hva	5,1	22,0	16,9	6,8	1,7	6,8	33,9	3,4	3,4	0,0	0,0
Kainuun hva	39,0	13,6	10,2	13,6	15,3	5,1	0,0	3,4	0,0	0,0	0,0
Kanta-Hämeen hva	15,3	23,7	25,4	11,9	10,2	5,1	0,0	5,1	1,7	1,7	0,0
Keski-Pohjanmaan hva	39,0	10,2	15,3	11,9	3,4	3,4	8,5	6,8	0,0	1,7	0,0
Keski-Suomen hva	26,1	15,9	23,2	10,1	8,7	10,1	0,0	4,3	0,0	1,4	0,0
Keski-Uudenmaan hva	14,5	26,1	23,2	14,5	5,8	5,8	0,0	2,9	1,4	1,4	4,3
Kymenlaakson hva	11,9	25,4	28,8	16,9	5,1	5,1	0,0	3,4	3,4	0,0	0,0
Lapin hva	35,6	13,6	15,3	11,9	13,6	3,4	0,0	1,7	0,0	0,0	5,1
Länsi-Uudenmaan hva	3,8	34,2	16,5	7,6	5,1	12,7	15,2	2,5	1,3	1,3	0,0
Pirkanmaan hva	10,1	26,6	22,8	11,4	11,4	10,1	0,0	5,1	1,3	1,3	0,0
Pohjanmaan hva	3,4	10,2	13,6	8,5	1,7	1,7	54,2	6,8	0,0	0,0	0,0
Pohjois-Karjalan hva	33,9	13,6	23,7	10,2	8,5	5,1	0,0	3,4	1,7	0,0	0,0
Pohjois-Pohjanmaan hva	41,8	15,2	11,4	10,1	10,1	6,3	0,0	2,5	1,3	1,3	0,0
Pohjois-Savon hva	30,4	17,4	18,8	10,1	8,7	5,8	0,0	7,2	1,4	0,0	0,0
Päijät-Hämeen hva	15,9	26,1	24,6	14,5	4,3	4,3	0,0	8,7	1,4	0,0	0,0
Satakunnan hva	20,3	18,8	29,0	13,0	8,7	4,3	0,0	4,3	0,0	1,4	0,0
Vantaan ja Keravan hva	4,3	27,5	24,6	11,6	8,7	13,0	2,9	2,9	2,9	1,4	0,0
Varsinais-Suomen hva	15,2	22,8	20,3	10,1	12,7	8,9	6,3	2,5	1,3	0,0	0,0
YHTEENSÄ	21,5 %	21,0 %	19,9 %	11,3 %	7,3 %	6,5 %	5,6 %	4,1 %	1,5 %	0,7 %	0,6 %
<i>vaihteluväli, % (min,max)</i>	3,4 - 41,8	10,2 - 34,2	10,2 - 29,0	6,8 - 16,9	1,7 - 15,3	1,7 - 13,0	0 - 54,2	1,7 - 8,7	0 - 8,5	0 - 1,7	0 - 5,1

Liitetaulukko 3. Kuntapuheenjohtajisto aluevaaliehdokkaina ja valittuina aluevaltuutettuina 2022. (*Helsinki ei mukana luvuissa. Pj-tietojen lähde: Kuntaliiton tiedonkeruu syksyllä 2021)

	Kuntapuheenjohtajat 2021 yhteensä, lkm*	Puheenjohtajat aluevaaliehdokkaina, lkm	Aluevaltuustoihin valitut puheenjohtajat, lkm	% puheenjohtajista aluevaaliehdokkaina	% puheenjohtajista aluevaltuutettuina
Kuntien valtuustot:					
Puheenjohtajat	292	146	100	50,0	34,2
1. Varapuheenjohtajat	292	101	44	34,5	15,1
2. Varapuheenjohtajat	281	113	31	40,2	11,0
3. Varapuheenjohtajat	82	43	15	52,4	18,3
4. Varapuheenjohtajat	9	3	1	33,3	11,1
KV puheenjohtajisto yht.	956	406	191	42,5	20,0
Kunnanhallitukset:					
Puheenjohtajat	292	141	99	48,2	33,9
1. Varapuheenjohtajat	292	128	57	43,8	19,5
2. Varapuheenjohtajat	191	96	42	50,3	22,0
3. Varapuheenjohtajat	10	5	4	50,0	40,0
KH puheenjohtajisto yht.	785	370	202	46,7	25,7
Kuntien valtuustojen ja hallitusten puheenjohtajisto yht. *	1741	776	393	44,6	22,6

Liitetaulukko 4. Valitut ja ehdokkaat aluevaaleissa 2022 ja kuntavaaleissa 2021 sekä äänioikeutetut kuntavaaleissa 2021. Ikäluokittainen tarkastelu (%)

Ikäluokka	AV2022-valitut	AV2022 ehdokkaat yht.	AV2022-valituksi tulleet kunnanvaltuutetut	KV2021 valitut	Äänioikeutetut, KV 2021
	%	%	%	%	%
18-29 v.	4,8	7,6	5,2	5,5	17,1
30-39 v.	16,5	15,8	16,2	15,9	15,9
40-49 v.	25,4	24,4	26,5	25,4	14,9
50-59 v.	23,1	23,9	24,0	24,2	15,8
60-69 v.	23,3	20,6	21,9	21,5	15,8
väh. 70 v.	6,7	7,7	6,2	7,4	20,5

Raportin kirjoittajat:

Marianne Pekola-Sjöblom, tutkimuspäällikkö
Sirkka-Liisa Piipponen, erityisasiantuntija

Sähköpostiosoitteet: etunimi.sukunimi(@)kuntaliitto.fi

www.kuntaliitto.fi/kayttoehdot

© Kuntaliitto
Helsinki 2022